

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Recreatieve ontwikkelingen Amsterdamsche Veld, gemeente Emmen

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

8 juni 2010 / rapportnummer 2033-81

1. OORDEEL OVER HET MER

Griendtsveen Holding BV wil in het gebied 'Amsterdamsche Veld' in de gemeente Emmen een aantal recreatieprojecten realiseren. Het gaat onder andere om een wildpark met verblijfsvoorzieningen en een golfbaan met bijbehorende voorzieningen. Daarnaast is er sprake van een aantal kleinschaligere bestaande of in ontwikkeling zijnde recreatieve voorzieningen. In totaal gaat het om een aaneengesloten gebied van ca. 300 ha. De gemeente Emmen wil een bestemmingsplan opstellen voor het plangebied. Het MER dient ter onderbouwing van de besluitvorming hierover.

De Commissie¹ is van oordeel dat de essentiële informatie voor besluitvorming in het MER aanwezig is.

Het MER signaleert de belangrijkste (potentiële) knelpunten en gaat daar in de alternatievenontwikkeling goed mee om. Het MER is helder van opzet, met goede kaarten en figuren. De indeling in deel A en deel B maakt de informatie goed toegankelijk. Met name in deel B zijn de effecten vanuit een open en kritische houding beschreven. Het MER biedt hierdoor waardevolle informatie voor de besluitvorming.

Grondwatermodel

In de zienswijzen wordt kritiek geuit op het gehanteerde grondwatermodel. Hoewel de Commissie de kritiek op het model deelt, vindt zij het niet nodig nadere modelberekeningen uit te voeren. Zij meent op basis van de achtergrondinformatie in het MER dat het belangrijkste potentiële effect van de verandering in de waterhuishouding, namelijk de verdroging van het Bargerveen, verwaarloosbaar zal zijn.

Gietwaterkwaliteit

Het MER wijst uit dat reeds in de huidige situatie, waarbij water wordt gewonnen uit een plas in het plangebied, de waterkwaliteit van het gietwater voor het glastuinbouwgebied Erica niet goed is. Dit komt door de hoge ijzergehalten. In het voorkeursalternatief, waarin sprake is van diepe grondwaterwinning in het plangebied, wordt dit probleem niet opgelost. Het MER beschrijft een alternatief (G2) waarbij geen water wordt gewonnen in het plangebied, maar bijvoorbeeld in het glastuinbouwgebied zelf. Dit alternatief is gunstig voor de situatie in het Amsterdamsche Veld en voor het Bargerveen, en is daarom terecht in het mma opgenomen. Omdat de realisatie van deze alternatieve gietwatervoorziening niet in handen ligt van de initiatiefnemer, kunnen eventuele negatieve effecten hiervan op andere plaatsen niet concreet gemaakt worden. De Commissie neemt aan dat bij een verstandige invulling qua plaats en uitvoering de effecten zeker niet groter zijn dan nu in het voorkeursalternatief beschreven.

In het volgende hoofdstuk gaat de Commissie nader in op bovenstaande punten en op enkele kanttekeningen bij de informatie over verkeer en natuur. Deze kanttekeningen doen echter niet af aan het positieve oordeel over het MER dat hierboven gegeven is.

¹ Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie bijlage 1 bij dit advies. Bijlage 2 geeft een lijst van zienswijzen en adviezen, die de Commissie via het bevoegd gezag heeft ontvangen. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via www.commissiemer.nl onder *adviezen*.

2. TOELICHTING OP HET OORDEEL

2.1 Water

2.1.1 Grond- en oppervlaktewater / modellering

In diverse zienswijzen wordt aangedragen dat met het gebruikte grondwatermodel de effecten van de ingreep niet betrouwbaar kunnen worden bepaald. De Commissie deelt de kritiek op het model:

- het modelgebied is inderdaad te klein gekozen (dit is overigens grotendeels ondervangen door de bijgevoegde gevoeligheidsanalyse);
- het model levert in de kalibratie systematisch te hoge grondwaterstanden. Dit kan het gevolg zijn van verkeerde parameterwaarden, maar ook kunnen relevante systeemprocessen onjuist in het model zijn opgenomen. Daarmee is niet aangetoond dat het model de werkelijkheid goed beschrijft, en dus kan ook niet worden gesteld dat de effecten van ingrepen goed worden gekwantificeerd.

De modelberekeningen geven aan dat er sprake zal zijn van 5 cm verlaging van de grondwaterdruk in het derde watervoerende pakket onder een deel van het Bargerveen. Op grond van het bovenstaande is deze 5 cm onzeker: het kan ook meer of minder zijn. Bovendien wordt de uitkomst in het MER niet expliciet doorvertaald naar de betekenis voor het topwatersysteem en de daarmee samenhangende natuurwaarden.

De Commissie verwacht echter niet dat er belangrijke negatieve effecten zullen optreden. Het belangrijkste potentiële effect van de grondwaterdrukverlaging in het derde watervoerende pakket zou kunnen zijn dat er (verdere) verdroging optreedt in het Natura-2000 gebied het Bargerveen, met name in de zin van een vergrote wegzijging. Op grond van de achtergrondinformatie in het MER plus bijlagen en haar eigen deskundigenoordeel is de Commissie van mening dat, zelfs als de waterdrukverlaging in het derde watervoerende pakket groter zou uitvallen, het effect op wegzijging vanuit het Bargerveen verwaarloosbaar zal zijn, omdat:

- het tweede watervoerend pakket nog als buffer in het systeem aanwezig is;
 - bij een onttrekkingshoeveelheid in deze orde van grootte, op een dergelijke afstand, een aanzienlijke toename van de wegzijging niet in de lijn van de verwachting ligt.
- Hoewel de Commissie de bedenkingen bij de modelberekeningen onderschrijft, is er volgens haar geen noodzaak om nadere modelberekeningen uit te voeren. Op basis van de overige informatie in het MER verwacht de Commissie namelijk dat er geen sprake zal zijn van belangrijke negatieve effecten.

2.1.2 Grond- en oppervlaktewater kwaliteit

In het voorkeursalternatief wordt voor de gietwatervoorziening van het glastuinbouwgebied Erica gekozen voor het alternatief G1, namelijk onttrekking van diep grondwater van maximaal 600.000 m³ per jaar onder het Amsterdamsche Veld. Volgens het MER treden er in dit alternatief ten opzichte van de referentiesituatie geen negatieve effecten op.

Hoewel deze conclusie op zich juist is, wordt uit de bijlagen van het MER wel duidelijk dat ook de referentiesituatie vanwege de hoge ijzergehalten geen

duurzame oplossing kan zijn voor de gietwatervoorziening van Erica. De onttrekking van water aan de zandwinplas voor de gietwatervoorziening blijkt te leiden tot toestromend grondwater met hoge ijzerconcentraties, waardoor zuurstof aan de plas onttrokken wordt. Het MER geeft niet aan dat de nieuwe situatie, waarin het gebruik van water uit de plas wordt vervangen door gebruik van diep grondwater, een verbetering zal zijn. Het diepe grondwater lijkt namelijk ijzerconcentraties in dezelfde orde van grootte te bevatten als het ondiepe grondwater dat nu in de plas toestroomt. Alternatief G1 (de winning van diep grondwater dat via het watersysteem naar Erica wordt gevoerd) houdt de toevoer van ijzerrijk water, en dus de problematiek in stand, tenzij het gewonnen water eerst ontijzert en belucht wordt.

Alternatief G2 uit het MER biedt een oplossing voor dit probleem. In dit alternatief vindt geen onttrekking van diep grondwater ten behoeve van gietwater plaats binnen het plangebied; in plaats daarvan zou dan bijvoorbeeld binnen het glastuinbouwgebied zelf een grondwaterwinning gerealiseerd moeten worden. Bij dit alternatief wordt het watersysteem van de zandwinplas niet meer belast met de toevoer van ijzerhoudend water.

De effecten van een diepe grondwaterwinning binnen het glastuinbouwgebied Erica zijn niet in het MER beschreven. Dat is volgens de Commissie terecht, want dat ligt niet binnen de scope van dit plan. Voor het Bargerveen zal verplaatsing van de winning in westelijke richting alleen maar positieve effecten hebben. Dat geldt ook voor het watersysteem van het Griendtsveen: er zal minder anaeroob ijzerhoudend water toestromen, waardoor de waterkwaliteit van de zandwinplas verbetert. Bovendien kan bij verplaatsing van de winning meer gebiedseigen water in het plangebied worden vastgehouden en is de behoefte aan wateraanvoer kleiner.

■ De Commissie constateert dat uit het MER blijkt dat de gietwatervoorziening voor het glastuinbouwgebied Erica, zowel in de huidige situatie als in het voorkeursalternatief, problemen oplevert voor de kwaliteit van het gietwater. Het MER beschrijft een alternatief voor de gietwatervoorziening, die echter buiten de scope van het plan valt. Dit alternatief biedt wel voordelen. De Commissie adviseert deze constatering mee te nemen in de bestuurlijke afweging.

2.2

Verkeer

De informatie in het MER wijst uit dat de toegenomen intensiteiten als gevolg van het plan de capaciteit van de wegen in het algemeen niet te boven gaan. De beschrijving van de kruispuntbelastingen is echter wel erg globaal. Ook de verkeersveiligheid is zeer globaal beschreven, waardoor de effectbeschrijving voor verkeersveiligheid weinig informatie biedt.

Intensiteiten

De verkeersaantrekkende werking van het initiatief en de resulterende (toenamen van) verkeersintensiteiten op de diverse wegen in het studiegebied zijn duidelijk beschreven. De kruispuntbelastingen zijn niet gemeten, maar worden kwalitatief beschreven op basis van de intensiteiten van de aangrenzende wegen. In principe is dit geen goede werkwijze, maar omdat de intensiteiten ook met het initiatief relatief laag blijven mag verwacht worden dat zich geen afwikkelingsproblemen bij de kruispunten zullen voordoen. Daarom is de gevolgde aanpak in dit geval volgens de Commissie geen belangrijke tekortkoming.

Een aandachtspunt vormt de kruising bij de brug bij Erica. Het MER geeft aan dat hier ontwikkelingsproblemen kunnen ontstaan indien, als gevolg van autonome ontwikkelingen, het aantal brugopeningen toeneemt. Over de ontwikkeling van het aantal brugopeningen en de gevolgen daarvan wordt echter geen verdere informatie gegeven.

- De Commissie adviseert de verkeersafwikkeling bij de kruising bij de brug bij Erica te monitoren.

Verkeersveiligheid

Het MER geeft geen aandacht aan de categorisering van het wegennet (de indeling van de wegen conform de Duurzaam Veilig categorieën, met de bijbehorende inrichting en maximumsnelheden) of eventuele plannen daarvoor. Daardoor is informatie over wegbreedtes, fietsvoorzieningen en (eventuele wijziging van) maximumsnelheden moeilijk te beoordelen. Daarnaast geeft het MER geen informatie over de typen ongevallen die zich in de huidige situatie voordoen en wat dit betekent voor de ontwikkeling van het aantal ongevallen in de toekomst (per alternatief).

Op basis van de globale informatie in het MER verwacht de Commissie echter geen grote wijzigingen in de verkeersveiligheidssituatie. Zij wil echter wel een aandachtspunt meegeven. In de huidige situatie is er sprake van relatief smalle, (zeer) rustige wegen. Hoge rijsnelheden op smalle wegen vormen een potentieel verkeersveiligheidsprobleem, dat verergerd zou kunnen worden door de toename van verkeer als gevolg van het initiatief.

Daarom is het aan te raden alert te zijn op verkeersonveilige situaties en waar nodig na te gaan of maatregelen getroffen moeten worden om afwijkingen in het gebruik van de wegen ten opzichte van hun functie en vormgeving te voorkomen of op te heffen. Dit sluit aan bij de principes van Duurzaam Veilig.

- De Commissie adviseert om goed naar de categorisering van de wegen rond het park te kijken. Sluit het gebruik van de wegen aan bij hun functie en vormgeving? Indien dit onvoldoende het geval is, kunnen veiligheidsvergrotenende maatregelen overwogen worden.

2.3 Natuur

2.3.1 **Passende beoordeling Natura-2000 gebied het Bargerveen**

In de passende beoordeling (opgenomen in hoofdstuk 12 van het MER) worden de relevante effecten die kunnen optreden in Natura-2000 gebied het Bargerveen geadresseerd. Het detailniveau is voldoende voor de besluitvorming over het plan. Voor de Natuurbeschermingswetvergunningen die in een later stadium eventueel aangevraagd moeten worden, kan voortgeborduurd worden op de gegeven informatie. Dan kan op onderdelen ingezoomd worden.

De conclusies zijn plausibel. Zoals beschreven in §2.1 heeft de verandering van het watersysteem geen gevolgen voor verdroging van het Bargerveen. Voor de stikstofproblematiek wordt saldering toegepast, waarbij een varkensboerderij wordt opgeheven om te compenseren voor de toegenomen ammoniakuitstoot door mest van de dieren in het park. De stikstofemissie van het toegenomen verkeer is niet in de saldering betrokken, maar uit de bijlage luchtkwaliteit blijkt dat de toename van deze emissie ruimschoots binnen de saldering past.

Verstoring door recreanten

Verstoring door recreanten levert een potentieel probleem voor instandhoudingsdoelen voor broedvogels. Als gevolg van het voornemen neemt het jaarlijks aantal bezoekers aan het Bargerveen naar verwachting sterk toe (van ca. 100.000 nu naar 130-149.000 straks). De bezoekersaantallen aan het Bargerveen worden als gevolg van het voornemen meer in de tijd gespreid. Dit kan met name in vakantieperioden tijdens het broedseizoen tot verstoring leiden. Het MER geeft aan dat deze verstoring wordt opgevangen binnen de huidige zonering van het gebied, maar sluit desondanks verstoringseffecten niet uit. Daarom wordt voorgesteld om 'overdruk' achteraf te corrigeren. Deze benadering heeft echter als risico, dat verstoring door recreatie inmiddels tot significante effecten heeft geleid.

■ De Commissie adviseert om bij de verdere uitwerking van de plannen de mogelijke omvang van het verstoringprobleem nader te verkennen. Zij adviseert om in samenspraak met de terreinbeheerder de verspreiding van broedvogels nauwkeurig in kaart te brengen, deze informatie te combineren met een verwachte inschatting van de ruimtelijke reikwijdte van verstorende effecten en, indien nodig, de bestaande zonering van het Bargerveen daar nu al op aan te passen. Daarnaast onderschrijft de Commissie de monitoringsaanpak ten aanzien van het recreatieve gebruik, die wordt voorgesteld op pagina 181 van het MER.

2.3.2

Beschermde soorten

Het MER geeft een gedegen en compleet onderzoek naar aanwezige natuurwaarden. Ook is de beschermde status aangegeven van de verschillende soorten, met het oog op de Flora- en faunawet. Hoewel uit het MER blijkt, dat er actuele waarden achteruit gaan, wordt verwacht dat als er een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet nodig is, deze zal worden verleend. Dit wordt echter niet onderbouwd aan de hand van een verkenning per beschermde soort.

De Commissie verwacht dat ontheffing verleend kan worden, als er in de uitwerking van de plannen voldoende aandacht wordt besteed aan:

- de oppervlaktewaterkwaliteit;
- het nutriëntengehalte van de (op te brengen) bodem in gebieden met een ecologische functie;
- het toekomstige beheer.

Pagina 100 tot en met 102 van het MER geven een aanzet voor deze en mogelijk andere maatregelen om bestaande natuurwaarden in stand te houden en nieuwe natuurwaarden te ontwikkelen. In het inrichtings- en beheerplan zijn deze maatregelen verder uitgewerkt.

■ Als de maatregelen ten aanzien van inrichting en beheer van gebieden met een ecologische functie zoals vastgelegd in het inrichtings- en beheerplan worden uitgevoerd, deelt de Commissie de verwachting dat een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet verkregen kan worden.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing besluit-MER

Initiatiefnemer: Griendtsveen Holding BV

Bevoegd gezag: Gemeenteraad van gemeente Emmen

Besluit: vaststellen bestemmingsplan

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C10.1, C10.2

Activiteit: Griendtsveen Holding BV wil in het gebied 'Amsterdamsche Veld' in de gemeente Emmen een aantal recreatieprojecten realiseren. Het gaat onder andere om een wildpark met verblijfsvoorzieningen en een golfbaan met bijbehorende voorzieningen. In totaal gaat het om een aaneengesloten gebied van ca. 300 ha.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure: 18 december 2007

aanvraag richtlijnenadvies : 17 december 2007

ter inzage legging startnotitie: 19 december 2007 t/m 30 januari 2008

richtlijnenadvies uitgebracht: 11 februari 2008

richtlijnen vastgesteld: 26 juni 2008

kennisgeving MER: 23 februari 2010

ter inzage legging MER: 24 februari tot en met 5 mei 2010

aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 23 maart 2010

toetsingsadvies uitgebracht: 8 juni 2010

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

ir. J.J. Bakker

dr.ir. G. Blom (voorzitter)

H. Boukes

ir. J.M. Bremmer (werkgroepsecretaris)

ir. H. Otte

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in de besluitvorming. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.10 van de Wet milieubeheer en de vastgestelde richtlijnen voor het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake, als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, alvorens het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieumomstandigheden of te onderzoeken alternatieven. Een overzicht van de zienswijzen en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- MER Recreatieve ontwikkelingen Amsterdamsche Veld, RBOI Adviseurs Ruimtelijke Ordening b.v. en Raadgevend Ingenieurs Wittveen+Bos, december 2008;
- Samenvatting MER Recreatieve ontwikkelingen Amsterdamsche Veld, RBOI Adviseurs Ruimtelijke Ordening b.v. en Raadgevend Ingenieurs Wittveen+Bos, december 2008;
- Programma van Eisen plangebied Amsterdamsche Veld gemeente Emmen. Inventariserend veldonderzoek: een karterend sonderingsonderzoek, RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., november 2009;
- Hydrologisch onderzoek Amsterdamsche Veld & Integraal Waterbeheer Wildlife Parkresort, Bell Hullenaar Ecohydrologisch Adviesbureau, december 2008;
- Waterkwaliteitsonderzoek Wildlife ParkResort Emmen, Witteveen+Bos, 19 december 2008;
- Stikstofdepositie op het Bargerveen als gevolg van Wildlife Resort Amsterdamsche Veld, Arcadis, 27 oktober 2008;
- Ecologisch onderzoek Griendtsveenpark – Emmen, Bureau Schenkelveld, 4 oktober 2004;
- Ecologisch vervolgonderzoek Griendtsveenpark – Emmen, Bureau Schenkelveld, 22 februari 2007;
- Aanvullend veldonderzoek naar het voorkomen van de veldspitsmuis in het Griendtveenpark te Emmen, Adviesbureaus Mertens;
- Verslechtering- en verstoringstoets watervogels, Griendtveenpark – Emmen, Bureau Schenkelveld, 12 november 2008;
- Archeologisch vooronderzoek: een karterend veldonderzoek. Plangebied Amsterdamsche Veld, gemeente Emmen, RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., oktober 2008;
- Archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek. Plangebied Amsterdamsche Veld, gemeente Emmen, RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., september 2007;
- CO₂ emissie van het Wildlife ParkResort voorzien van calculaties, Jansen Milieuadvies, 19 oktober 2008;
- Plankaart Recreatieve ontwikkeling Amsterdamsche Veld, RBOI Adviseurs Ruimtelijke Ordening b.v., 10 februari 2010;
- Inrichting- en Beheerplan Recreatieve ontwikkeling Amsterdamsche Veld, Bureau Park & Landschap i.s.m. Ecologisch Adviesbureau Bram Schenkelveld, november 2009;
- Beoordeling geluidssituatie Wildlife ParkResort Europe te Amsterdamsche Veld, Noordelijk Akoestisch Adviesburo B.V., januari 2010;
- Ontwerpbestemmingsplan Recreatieve ontwikkeling Amsterdamsche Veld Emmen, RBOI Adviseurs Ruimtelijke Ordening b.v., 17 december 2010.

BIJLAGE 2: Lijst van zienswijzen en adviezen

1. J.F. Abelen, Erica
2. W. Schwartz en I. Barelds, Erica
3. G. Mantingh, Erica
4. J. Klein, Klazienaveen
5. H. Scheltens, Erica
6. Natuur en Milieufederatie Drenthe, Assen
7. Van Westreenen adviseurs namens Maatschap H.J, M.A.A. en J.B.R. Harmes,
Klazienaveen
8. H.H. Scholte en M.A. Scholte-Feringa, Erica
9. Stichting Milieu Rondonne, Emmen
10. Staatsbosbeheer, Groningen

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport Recreatieve ontwikkelingen Amsterdamsche Veld, gemeente Emmen

Griendtsveen Holding BV wil in het gebied 'Amsterdamsche Veld' in de gemeente Emmen recreatieprojecten ontwikkelen, zoals een wildpark en een golfbaan. De gemeente Emmen wil een bestemmingsplan opstellen voor het plangebied. Het MER dient ter onderbouwing van de besluitvorming hierover.

ISBN: 978-90-421-3040-1

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

w www.commissiemer.nl

